

Vázlatosság és befejezetlenség

KIÁLLÍTÁS

Rózsa Gyula

Szabó Attila

Viltin Galéria

Szabó Attila banálisan hétköznapi dolgokat fest. Egy kaput nyitó férfit, egy tükör előtt álló nőt, számítógép előtt két fiatalembert. Témái olyan tömönatosak, egyszerűek, mint a majdhogynem foghegyről odavetett kurta címei: a Fal nem több, mint egy foltos vakolat előtt álló fél figura, a Zsebek annyi, hogy valaki a nadrágjába süllyeszti a két kezét. Időnként mindezt még tovább tömöríti, a kétarasnyi Sálón és a hasonló léptékű Sapkán már csak a nevezett tárgyakat markoló kezek láthatók, a nevezett tárgyak nem.

Ez utóbbiak láttán végképp nyilvánvalóvá válik, hogy kiváló festővel van dolgunk. Száz évvel ezelőtti kritikusok szokása volt, hogy egy kortársukat klasszikusokhoz hasonlították, akkor is egyszerre hatott ez nagyképűnek és hányavetinek, de nehéz itt Rembrandt erejére nem emlékezni. A sálat megragadó két kéz, az anyagba markoló két ököl – mindössze ennyi a kép – a testi és lélektani ábrázolásnak olyan koncentrátuma, olyan feszült, súlyos, mint egy királydráma jelenete.

Egyszersmind végképp értelmezi a kiállítás címét. Nagyon nagy a csönd, ezt írta a tárlat élére a harmincnégy éves festő, ez lehet első olvasásra megnyugtató vagy beletörődő, de lehet, és korunkban inkább az, nyugtalanító is. Éppen ilyenek a képek. A Spam vásznán két jóarcú, értelmes fiú ül, az egyik még szemüveges is, intellektuális, de a háttér-

Erkélyjelenet. 2012. Vásznon, olaj, 138×196 cm

ren firkák és kusza festéklefolyások, és a falra vetett árnyék értelmezhetetlenül szürke, maszatos. A Feliraton kopasz férfi, talán telefonfülkében, talán rendezői üvegfal mögött, mindenestre az üvegre kent, olvashatatlan szöveg felettébb zavaró. Az Ajtó nyitója szokatlan felülnézetben, a Tükörkép nője valami nyitott táskával áll, ki tudja, miért, és valamennyien, a számítógépesek, a fal előtt állók, sőt a sálat-sapkát marko-

ló kezek is helyenként elnagyoltak, már-már vázlatosak.

Szabó Attila példásan megtanulta a szakmáját. Ez már öt esztendővel ezelőtt is kiderült ugyanitt, a Viltin egyik csoportos kiállításán, akkor arról győzött meg a fiatal művész, hogy fölényesen elegyíti a nagybányaiak finom naturalizmusát a már szintén hagyományá távolodott pop arttal. Most, egyéni tárlatán, csupa idén készült művel

azt bizonyítja, hogy a szakmai bravúrral még mélyebb, még egyénibb világot teremtett. Portréi olyan élet-szerűek, kifejezőek, mint a régi realizmus produktumai, vásznain a fal fal, az üveg üveg, a zakó megtapintható, csak éppen hirtelen és idejében abbamarad a részletezés, foltba mosódik, jelzésbe lazul az ábrázolás.

Vázlatosság és befejezetlenség. Ez volt a kritikusok leggyakoribb kifogása valamikor a magyar szocreál

hajnalán, az ötvenes évtized legelején a festészet mestereivel szemben. Hogy milyen, mi is a szocialista realizmus tulajdonképpen, az országglásának egy évtizede alatt sem derült ki végül, de az oldott festőiséget elutasították, a keményre fényezett naturalizmust, a kíméletlen, szájbarágós részletezést kérték számon. Nem tudták (vagy nagyon is tudták), hogy a puhább formáknak, a fölényes modellálásnak, a lélegző foltoknak tartalma értéke, ha tetszik, eszmei mondanivalója van.

Szabó festészete ettől feszes. Non-stop című vásznán nem történik semmi, egy alak áll az üres útszélén. Ám mégis hatalmas dolgok történnek, mert a figura silány tűzdelt kabátja élfényektől anyagszerű, dagad és plasztikus, a környezete meg úgy nincsen megfestve, hogy még a fénypontokat sem lehet azonosítani a ködlő, megfoghatatlan épülethalmazban. A Hangár tátong és üres, de azt már nehéz megállapítani, mi az a fődémzuhanás, szürkés szakadozottság, amely az elhagyatottságot igazán szuggerálja, ám az Erkélyjelenet a legabszurdabb, mert sosem fogjuk megtudni, hogy mit csinál, mi köze egymáshoz a védőmaszkba és padláskörnyezetbe bújtatott férfi és nő szereplőnek.

A világ rendjébe vetett kétely és a klasszikus piktúrával kapcsolatos fenntartások: minden mai elnagyolt festménynek, elrontott kompozíciónak ez az igazi tartalma. Óriási különbség van azonban az olyan elrontott kép, csapkodó mű között, amelyről lerí, hogy a készítője csak rosszul festeni képes, meg az olyan tagadás között, amelyen látszik: a festőnek van mit megtagadnia. A különbség, ha úgy tetszik, az eszmei mondanivalóban mutatkozik meg.